

Membru titular al Academiei de Științe Juridice din România
Membru fondator și vicepreședinte al Asociației Internaționale
a Facultăților de Drept Latine

Ioan Leș

Codul de procedură civilă

Comentariu pe articole

Ediția 3

- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2022

Cuprins

Cuvânt-înainte.....	XI
Abrevieri	XV
Ghid de utilizare.....	XVII

	Art.	Pag.
Titlul preliminar. Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă și principiile fundamentale ale procesului civil	1-28	3
Capitolul I. Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă	1-4	7
Capitolul II. Principiile fundamentale ale procesului civil.....	5-23	12
Capitolul III. Aplicarea legii de procedură civilă	24-28	60
Cartea I. Dispoziții generale	29-191	69
Titlul I. Acțiunea civilă	29-40	69
Titlul II. Participanții la procesul civil	41-93	98
Capitolul I. Judecătorul. Incompatibilitatea	41-54	99
Capitolul II. Părțile	55-91	121
Secțiunea 1. Folosința și exercițiul drepturilor procedurale	56-58	126
Secțiunea a 2-a. Persoanele care sunt împreună reclamante sau pârâte	59-60	135
Secțiunea a 3-a. Alte persoane care pot lua parte la judecată	61-79	140
§1. Intervenția voluntară	61-67	140
§2. Intervenția forțată	68-79	156
I. Chemarea în judecată a altei persoane	68-71	156
II. Chemarea în garanție	72-74	162
III. Arătarea titularului dreptului	75-77	170
IV. Introducerea forțată în cauză, din oficiu, a altor persoane	78-79	174
Secțiunea a 4-a. Reprezentarea părților în judecată	80-89	179
§1. Dispoziții generale	80-82	179
§2. Dispoziții speciale privind reprezentarea convențională	83-89	184
Secțiunea a 5-a. Asistența judiciară	90-91	197
Capitolul III. Participarea Ministerului Public în procesul civil	92-93	201
Titlul III. Competența instanțelor judecătorești	94-147	209
Capitolul I. Competența materială	94-106	210
Secțiunea 1. Competența după materie și valoare	94-97	210
Secțiunea a 2-a. Determinarea competenței după valoarea obiectului cererii introductive de instanță	98-106	232

	Art.	Pag.
Capitolul II. Competența teritorială	107-121	242
Capitolul III. Dispoziții speciale	122-128	262
Capitolul IV. Incidente procedurale privitoare la competența instanței	129-147	278
Secțiunea 1. Necompetența și conflictele de competență	129-137	278
Secțiunea a 2-a. Litispendența și conexitatea	138-139	295
Secțiunea a 3-a. Strămutarea proceselor. Delegarea instanței	140-147	303
Titlul IV. Actele de procedură	148-179	314
Capitolul I. Forma cererilor	148-152	318
Capitolul II. Citarea și comunicarea actelor de procedură	153-173	326
Capitolul III. Nulitatea actelor de procedură	174-179	356
Titlul V. Termenele procedurale	180-186	375
Titlul VI. Amenzi judiciare și despăgubiri	187-191	395
Cartea a II-a. Procedura contencioasă	192-526	405
Titlul I. Procedura în fața primei instanțe	192-455	405
Capitolul I. Sesizarea instanței de judecată	192-210	406
Secțiunea 1. Dispoziții generale	192-193	406
Secțiunea a 2-a. Cererea de chemare în judecată	194-204	411
Secțiunea a 3-a. Întâmpinarea	205-208	440
Secțiunea a 4-a. Cererea reconvențională	209-210	445
Capitolul II. Judecata	211-405	453
Secțiunea 1. Dispoziții generale	211-236	453
Secțiunea a 2-a. Cercetarea procesului	237-388	486
Subsecțiunea 1. Dispoziții comune	237-244	486
Subsecțiunea a 2-a. Excepțiile procesuale	245-248	497
Subsecțiunea a 3-a. Probele	249-365	508
§1. Dispoziții generale	249-264	508
§2. Dovada cu înscrisuri	265-308	530
I. Dispoziții generale	265-268	530
II. Înscrisul autentic	269-271	535
III. Înscrisul sub semnătură privată	272-281	539
IV. Înscrisurile pe suport informatic	282-284	549
V. Duplicatele și copiile de pe înscrisurile autentice sau sub semnătură privată	285-287	552
VI. Înscrisurile recognitive sau reînnoitoare	288	555
VII. Regimul altor înscrisuri	289-291	555
VIII. Administrarea probei cu înscrisuri	292-300	557
IX. Verificarea înscrisurilor	301-308	564
§3. Proba cu martori	309-326	571
I. Admisibilitatea probei cu martori	309-310	571
II. Administrarea probei cu martori	311-326	577
§4. Prezumțiile	327-329	590
§5. Expertiza	330-340	593
§6. Mijloacele materiale de probă	341-344	605
§7. Cercetarea la fața locului	345-347	608

	Art.	Pag.
§8. Mărturisirea	348-358	610
I. Admisibilitatea probei	348-350	610
II. Interogatoriul	351-358	614
§9. Asigurarea probelor	359-365	620
Subsecțiunea a 4-a. Administrarea probelor de către avocați sau consilieri juridici	366-388	626
Secțiunea a 3-a. Dezbaterea în fond a procesului	389-394	641
Secțiunea a 4-a. Deliberarea și pronunțarea hotărârii	395-405	645
Capitolul III. Unele incidente procedurale	406-423	657
Secțiunea 1. Renunțarea la judecată	406-407	657
Secțiunea a 2-a. Renunțarea la dreptul pretins	408-410	663
Secțiunea a 3-a. Suspendarea procesului	411-415	665
Secțiunea a 4-a. Perimarea cererii	416-423	676
Capitolul IV. Hotărârile judecătorești	424-455	691
Secțiunea 1. Dispoziții generale	424-435	691
§1. Denumirea, întocmirea și comunicarea hotărârii	424-428	691
§2. Efectele hotărârii judecătorești	429-435	706
Secțiunea a 2-a. Hotărârile date în baza recunoașterii pretențiilor	436-437	719
Secțiunea a 3-a. Hotărârile prin care se încuviințează învoiala părților	438-441	721
Secțiunea a 4-a. Îndreptarea, lămurirea și completarea hotărârii	442-447	725
Secțiunea a 5-a. Executarea provizorie	448-450	734
Secțiunea a 6-a. Cheltuielile de judecată	451-455	738
Titlul II. Căile de atac	456-513	759
Capitolul I. Dispoziții generale	456-465	761
Capitolul II. Apelul	466-482	773
Capitolul III. Căile extraordinare de atac	483-513	814
Secțiunea 1. Recursul	483-502	814
Secțiunea a 2-a. Contestația în anulare	503-508	865
Secțiunea a 3-a. Revizuirea	509-513	882
Titlul III. Dispoziții privind asigurarea unei practici judiciare unitare	514-521	910
Capitolul I. Recursul în interesul legii	514-518	910
Capitolul II. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept	519-521	924
Titlul IV. Contestația privind tergiversarea procesului	522-526	935
Cartea a III-a. Procedura necontencioasă judiciară.....	527-540	945
Titlul I. Dispoziții generale.....	527-537	945
Titlul II. Dispoziții speciale	538-540	956
Cartea a IV-a. Despre arbitraj	541-621	959
Titlul I. Dispoziții generale	541-547	959
Titlul II. Convenția arbitrală	548-554	970

	Art.	Pag.
Titlul III. Tribunalul arbitral	555-570.....	978
Titlul IV. Procedura arbitrală	571-607.....	993
Capitolul I. Sesizarea tribunalului arbitral	571-574.....	993
Capitolul II. Judecata	575-594.....	999
Capitolul III. Cheltuielile arbitrale	595-600.....	1016
Capitolul IV. Hotărârea arbitrală	601-607.....	1020
Titlul V. Desființarea hotărârii arbitrale	608-613.....	1032
Titlul VI. Executarea hotărârii arbitrale	614-615.....	1042
Titlul VII. Arbitrajul instituționalizat	616-621.....	1043
Cartea a V-a. Despre executarea silită	622-914.....	1047
Titlul I. Dispoziții generale	622-726.....	1050
Capitolul I. Scopul și obiectul executării silite	622-631.....	1051
Capitolul II. Titlul executoriu	632-643.....	1068
Capitolul III. Participanții la executarea silită	644-662.....	1082
Capitolul IV. Efectuarea executării silite	663-705.....	1114
Secțiunea 1. Sesizarea organului de executare	663-672.....	1114
Secțiunea a 2-a. Efectuarea actelor de executare silită	673-686.....	1131
Secțiunea a 3-a. Executarea împotriva moștenitorilor	687-689.....	1143
Secțiunea a 4-a. Intervenția altor creditori	690-696.....	1146
Secțiunea a 5-a. Perimarea executării silite	697-699.....	1153
Secțiunea a 6-a. Amânarea, suspendarea și restrângerea executării	700-702.....	1158
Secțiunea a 7-a. Încetarea executării silite	703-705.....	1162
Capitolul V. Prescripția dreptului de a obține executarea silită	706-711.....	1165
Capitolul VI. Contestația la executare	712-720.....	1177
Capitolul VII. Depunerea cu afecțatiune specială	721-722.....	1204
Capitolul VIII. Întoarcerea executării	723-726.....	1206
Titlul II. Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului	727-887.....	1209
Capitolul I. Urmărirea mobilă	727-812.....	1209
Secțiunea 1. Bunurile mobile care nu se pot urmări	727-730.....	1210
Secțiunea a 2-a. Procedura urmăririi mobiliare	731-780.....	1215
§1. Sechestrarea bunurilor mobile	731-752.....	1215
§2. Valorificarea bunurilor sechestrate	753-757.....	1234
§3. Vânzarea la licitație publică	758-778.....	1238
§4. Dispoziții speciale	779-780.....	1258
Secțiunea a 3-a. Poprirea	781-794.....	1260
Secțiunea a 4-a. Urmărirea fructelor și a veniturilor imobilelor	795-812.....	1283
§1. Urmărirea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini	795-799.....	1283
§2. Urmărirea veniturilor generale ale imobilelor	800-812.....	1288
Capitolul II. Urmărirea imobiliară	813-863.....	1298
Secțiunea 1. Bunurile imobile care pot fi urmărite	813-818.....	1298
Secțiunea a 2-a. Încuviințarea urmăririi imobiliare	819-826.....	1306

	Art.	Pag.
Secțiunea a 3-a. Efectele urmăririi	827-828	1312
Secțiunea a 4-a. Vânzarea la licitație publică	829-856	1313
§1. Formalitățile premergătoare vânzării	829-834	1313
§2. Scoaterea în vânzare a imobilului	835-841	1318
§3. Licităția și adjudecarea imobilului	842-856	1326
Secțiunea a 5-a. Efectele adjudecării	857-859	1342
Secțiunea a 6-a. Dispoziții speciale	860-863	1344
Capitolul III. Eliberarea și distribuirea sumelor realizate		
prin urmărirea silită	864-887	1348
Secțiunea 1. Dispoziții generale	864-868	1348
Secțiunea a 2-a. Distribuirea sumei rezultate		
din vânzarea bunurilor urmărite	869-878	1351
Secțiunea a 3-a. Plata sumei rezultate din urmărirea silită	879-887	1359
Titlul III. Executarea silită directă	888-914	1365
Capitolul I. Dispoziții generale	888-892	1365
Capitolul II. Predarea silită a bunurilor mobile	893-895	1369
Capitolul III. Predarea silită a bunurilor imobile	896-902	1371
Capitolul IV. Executarea silită a altor obligații de a face		
sau a obligațiilor de a nu face	903-914	1378
Secțiunea 1. Dispoziții comune	903-909	1378
Secțiunea a 2-a. Executarea hotărârilor judecătorești		
referitoare la minori	910-914	1387
Cartea a VI-a. Proceduri speciale	915-1064	1397
Titlul I. Procedura divorțului	915-935	1399
Capitolul I. Dispoziții comune	915-928	1400
Capitolul II. Divorțul remediu	929-933	1417
Secțiunea 1. Divorțul prin acordul soților	929-933	1418
Secțiunea a 2-a. Divorțul din motive de sănătate	933	1423
Capitolul III. Divorțul din culpa soților	934-935	1424
Titlul II. Procedura instituirii consilierii juridice sau a		
tutelei speciale. Încuviințarea mandatului de ocrotire	936-943⁷	1427
Capitolul I. Procedura instituirii consilierii judiciare		
sau a tutelei speciale	936-943	1427
Capitolul II. Încuviințarea mandatului de ocrotire	943 ¹ -943 ⁷	1435
Titlul III. Procedura de declarare a morții	944-951	1439
Titlul IV. Măsuri asigurătorii și provizorii	952-979	1446
Capitolul I. Sechestrul asigurător	952-969	1446
Secțiunea 1. Dispoziții generale	952-959	1446
Secțiunea a 2-a. Dispoziții speciale privind sechestrul		
asigurător al navelor civile	960-969	1452
Capitolul II. Poprirea asigurătorie	970-971	1457
Capitolul III. Sechestrul judiciar	972-977	1458
Capitolul IV. Măsuri provizorii în materia drepturilor		
de proprietate intelectuală	978-979	1465

	Art.	Pag.
Titlul V. Procedura partajului judiciar	980-996.....	1469
Titlul VI. Procedura ordonanței președințiale	997-1002.....	1491
Titlul VII. Cererile posesorii	1003-1005.....	1510
Titlul VIII. Procedura ofertei de plată și consemnațiunii	1006-1013.....	1520
Titlul IX. Procedura ordonanței de plată	1014-1025.....	1525
Titlul X. Procedura cu privire la cererile de valoare redusă.....	1026-1033.....	1542
Titlul XI. Evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept	1034-1049.....	1556
Capitolul I. Dispoziții generale	1034-1039.....	1556
Capitolul II. Procedura de evacuare	1040-1045.....	1561
Capitolul III. Dispoziții speciale	1046-1049.....	1566
Titlul XII. Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii	1050-1053.....	1569
Titlul XIII. Procedura refacerii înscrisurilor și hotărârilor dispărute.....	1054-1056.....	1576
Titlul XIV. Cauțiunea judiciară	1057-1064.....	1580
Cartea a VII-a. Procesul civil internațional	1065-1133.....	1587
Titlul I. Competența internațională a instanțelor române	1066-1082.....	1588
Capitolul I. Dispoziții generale	1066-1078.....	1588
Capitolul II. Dispoziții speciale de competență internațională a instanțelor române	1079-1082.....	1604
Titlul II. Legea aplicabilă în procesul civil internațional	1083-1093.....	1610
Capitolul I. Capacitatea și drepturile părților în proces.....	1083-1087.....	1610
Capitolul II. Legea aplicabilă în materie procedurală	1088-1093.....	1613
Titlul III. Eficacitatea hotărârilor străine	1094-1110.....	1619
Capitolul I. Recunoașterea hotărârilor străine	1095-1102.....	1620
Capitolul II. Executarea hotărârilor străine	1103-1110.....	1630
Titlul IV. Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrate străine	1111-1133.....	1638
Capitolul I. Procesul arbitral internațional	1111-1123.....	1638
Capitolul II. Efectele hotărârilor arbitrale străine	1124-1133.....	1648
Dispoziții finale	1134.....	1655
Decizii ale Curții Constituționale de admitere a excepțiilor de neconstituțio- nalitate cu privire la dispoziții din Codul de procedură civilă.....	1657	
Decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în soluționarea recursurilor în interesul legii, cu referire la dispoziții din Codul de procedură civilă.....	1660	
Decizii ale Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, cu referire la dispoziții din Codul de procedură civilă.....	1672	
Index alfabetic	1679	

Codul de procedură civilă – Legea nr. 134/2010, republicată¹⁾

(M.Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015)

rectificată în M.Of. nr. 234 din 30 martie 2016

cu modificările și completările aduse prin: **DCC nr. 485/2015** (M.Of. nr. 539 din 20 iulie 2015); **DCC nr. 839/2015** (M.Of. nr. 69 din 1 februarie 2016); **DCC nr. 866/2015** (M.Of. nr. 69 din 1 februarie 2016); **DCC nr. 895/2015** (M.Of. nr. 84 din 4 februarie 2016); **O.U.G. nr. 1/2016** pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe (M.Of. nr. 85 din 4 februarie 2016), aprobată cu modificări prin Legea nr. 17/2017 (M.Of. nr. 196 din 21 martie 2017); **DCC nr. 169/2016** (M.Of. nr. 353 din 9 mai 2016); **O.U.G. nr. 95/2016** pentru prorogarea unor termene, precum și pentru înstituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 1009 din 15 decembrie 2016), respinsă prin **Legea nr. 261/2021** privind respingerea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2016 pentru prorogarea unor termene, precum și pentru înstituirea unor măsuri necesare pregătirii punerii în aplicare a unor dispoziții din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 1036 din 29 octombrie 2021); **Legea nr. 17/2017** (M.Of. nr. 196 din 21 martie 2017); **DCC nr. 290/2018** (M.Of. nr. 638 din 23 iulie 2018); **Legea nr. 310/2018** pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative (M.Of. nr. 1074 din 18 decembrie 2018); **DCC nr. 874/2018** (M.Of. nr. 2 din 3 ianuarie 2019), **DCC nr. 604/2020** (M.Of. nr. 976 din 22 octombrie 2020).

¹⁾ Republicată în temeiul art. XIV din Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe (M.Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014), dându-se textelor o nouă numerotare. Legea nr. 134/2010 a fost republicată anterior în M.Of. nr. 545 din 3 august 2012 și a fost ulterior modificată prin: Legea nr. 206/2012 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 44/2012 privind modificarea art. 81 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru completarea unor acte normative conexe (M.Of. nr. 762 din 13 noiembrie 2012); O.U.G. nr. 4/2013 privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe (M.Of. nr. 68 din 31 ianuarie 2013), aprobată cu modificări prin Legea nr. 214/2013 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2013 privind modificarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe (M.Of. nr. 388 din 28 iunie 2013); Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante (M.Of. nr. 182 din 2 aprilie 2013); DCC nr. 473/2013 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 659 alin. (3) din Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 30 din 15 ianuarie 2014); DCC nr. 348/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 650 alin. (1) și art. 713 alin. (1) din Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 529 din 16 iulie 2014); Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe (M.Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014); DCC nr. 558/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 142 alin. (1) teza întâi, art. 143 alin. (1) cu referire la sintagma „cu darea unei cauțiuni în cuantum de 1.000 lei și ale art. 145 alin. (1) teza întâi din Codul de procedură civilă (M.Of. nr. 897 din 10 decembrie 2014).

Titlul preliminar

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă și principiile fundamentale ale procesului civil

Bibliografie: C. Alexe, Rolul activ al judecătorului și riscul abuzului de drept în procesul civil român actual, în P.R. nr. 4/2005; C.E. Alexe, Judecătorul în procesul civil, între rol activ și arbitrar, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2008; G. Antoniu, Articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului. Implicații asupra legislației române, în S.D.R. nr. 3/1993; V. Belagante, Medierea – între sfîmța comunicării și arta soluționării conflictelor, în R.D.C. nr. 4/2004; Ș. Beligrădeanu, Corelații între Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator și dreptul muncii, în Dreptul nr. 10/2006; C. Brisan, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole, Vol. I. Dreptul și libertăți, Ed. All Beck, București, 2005; M. Bornea, F.A. Bornea, Obligația la informarea despre mediere, o inovație juridică necesitățională, în R.R.D.P. nr. 2/2013; J. Carbonnier, Réflexion sur la médiation, în La médiation: un mode alternatif de résolution des conflits?, Publications de L'Institut suisse de droit comparé, Schulthess Polygraphischer Verlag Zurich, 1991; R. Chiră, Celeritatea procedurii – mistică imposibilă?, în P.R. nr. 6/2005; M.M. Ciobanu, Protecția Noului Cod de procedură civilă – un moment important al reformei justiției în România, în C.J. nr. 5/2009; M.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2016; M.M. Ciobanu, Independența judecătorului și principiul legalității în procesul civil, în R.R.D.P. nr. 1/2010; M.M. Ciobanu, Tratat teoretic și practic de procedură civilă, vol. I (1996) și II (1997), Ed. Național, București; M. Condoin, L. Dragne, Considerații cu privire la rolul activ al judecătorului prin prisma modificărilor Legii procesuale civile, în C.J. nr. 1/2004; M. Constantinescu, L. Măruș, A. Iorgovan, Revizuirea Constituției României. Explicații și comentarii, Ed. Roseit, București, 2003; I. Deleanu, Drepturile fundamentale ale părților în procesul civil. Norme naționale, norme convenționale și norme comunitare, Ed. Universul Juridic, București, 2008; I. Deleanu, Repere ale controlului de convenționalitate, ale controlului de constituționalitate și ale controlului judiciar asupra conceptelor „vagi” în materie procesual-civilă, în Dreptul nr. 9/2013, p. 78-81 și în R.R.D.P. nr. 5/2014; I. Deleanu, Esen privind accesul la justiție în lumina art. 5 din Codul de procedură civilă, în Dreptul nr. 10/2013; I. Deleanu, Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013; I. Deleanu, Considerații generale și unele observații cu privire la Protecția Codului de procedură civilă, în R.R.D.P. nr. 2/2009; I. Deleanu, Dreptul la judecarea într-un termen rezonabil, în P.R. nr. 9/2007; I. Deleanu, Tratat de procedură civilă, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013; I. Deleanu, Ajustorul public judiciar. Legislația europeană și română în materie, în Dreptul nr. 8/2008; I. Deleanu, Tratat de procedură civilă, vol. I, Ed. Wolters Kluwer, București, 2010; I. Deleanu, Consecute pe marginea unor opinii dizidente la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în materie procesual-civilă, în Culegere de studii. *In honorem* Al. Băcaci, O. Ungureanu, Ed. Universul Juridic, București, 2012; I. Deleanu, Medierea în procesul civil, în Dreptul nr. 10/2006; B. Diamant, Observații și propuneri cu privire la proiectul Noului Cod de procedură civilă, în C.J. nr. 1/2009; T. Drăgănuș, Liberele acces la justiție, Ed. Lumina Lex, București, 2003; Dreptul et practic de drept în perspectiva unui nou Cod de procedură civilă, în R.R.D. nr. 2/1973; M.A. Frison-Roche, L'Erreur du Juge, Revue trimestrielle de droit civil nr. 4/2001; S. Guinchard, Nouveau Code de procédure civile commenté, Dalloz, 1999; S. Guinchard, Vers une démocratie procédurale, în Justice, Ce qui a changé dans la justice depuis 20 ans, Dalloz, 1999; P.J. Grietel, La Cour de Cassation Française et les principes généraux du droit privé, Dalloz nr. 3/7056 din 17 ianuarie 2002; J. Heron, Droit judiciaire privé, 3ème édition par Thierry Le Bars, Montchrestien, Paris, 2006; E. Hervovan, Tratat teoretic și practic de procedură civilă, vol. I, Iași, 1926; F. Kernadeguen, Institutions judiciaires, deuxième édition, Litec, Paris, 1999; I. Lazăr, Medierea – studiu asupra unei metode alternative de soluționare a conflictelor, în R.D.C. nr. 3/2006; C. Leana, Metode alternative de soluționare a disputei, cu privire

specială asupra medicilor, în *Dreptul nr. 3/2006: I. Leg. D. Chișinău*, Institutul judiciar contemporan, București 2019; *I. Leg.*, Medierea și împăcarea părților în concepția Noului Cod de procedură civilă, în C.J., nr. 12/2010; *I. Leg.*, Implicările europenizării și internaționalizării dreptului procesual civil, *Acta Universitatis „Lucian Blaga” Jurisprudentia nr. 1-2/2007: I. Leg.* (coord.), *Tratat de drept procesual civil*, Vol. II, Căile de atac, Procedurile speciale, Executarea silită, Procesul civil internațional, Ed. Universul Juridic, București, 2015; *I. Leg.*, *Tratat de drept procesual civil*, Vol. I, Principii și instituții generale, Judecata în fața primei instanțe, Ed. Universul Juridic, București, 2014; *E.T. Liebman*, *Manual de Derecho Procesal Civil*, Ediciones Europa-América, Buenos Aires, 1980; *I. Muraru*, *Manual de Derecho Procesal Civil*, Constituția României, Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București, 2008; *S. Neculaescu*, *D. Măteș*, Dispoziții de drept procesual în Constituția României (I), în S.D.R., nr. 2/1994; *M. Nicolae*, *Legia aplicabilă proceselor și executărilor silită în curs în lumina Noului Cod civil și a Noului Cod de procedură civilă*, în Conferința internațională *Procedura civilă – Procedura execuțională civilă*, Fundamente ale procesului civil în Uniunea Europeană, 2-9 septembrie 2012, Constanța, Ed. Universul Juridic, București, 2012; *F.G. Păncescu*, Tendințe de flexibilitate a principiului legalității, în *Dreptul nr. 11/2005: V. Pănușă*, Sinteză teoretică și de practică a CEDO, în legătură cu prevederile art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Domeniul de aplicare, *Dreptul și obligații cu caracter civil (I)*, în *Dreptul nr. 5/2006*, p. 247-261; *P. Păuș*, *Jurisprudența civilă comentată a Inaltei Curți de Casație și Justiție și a altor instanțe judecătorești*, Ed. C.H. Beck, București, 2007; *Gr. Porumb*, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. I, Ed. Științifică, București, 1960; *Gh. Piperea ș.a.*, *Noul Cod de procedură civilă*, Note, Corelații, Explicații, Ed. C.H. Beck, București, 2012; *M. Poalelungi*, *E. Beler*, *Dreptul la apărare*, în *Manualul judecătorului în cauze civile*, Asociația Judecătorilor din Moldova, ed. a 2-a, Chișinău, 2013; *D. Radu*, *R. Samelievici*, *Exercitarea drepturilor civile și procesual civile și abuzul de drept în practica noastră judiciară*, „Analele Universității A.I. Cuza Iași, 1967; *D. Răzvan*, Considerații privind garantarea dreptului de apărare în procesul civil, în R.R.D., nr. 8/1973; *A. Roșu*, Concilierea – mijloc alternativ de soluționare a litigiilor de comerț internațional, în R.D.C., nr. 1/2006; *I. Stoianescu*, *S. Zilberstein*, *Tratat de drept procesual civil*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1977; *Al. Suciu*, Unele considerații privind sancțiunea inadmisibilității cererii de chemare în judecată în caz de neîndeplinire de către reclamant a obligației de a participa la ședința de chemare în judecată, în R.R.D.P., nr. 2/2013; *A. Tabacu*, *M. Moșneanu-Comăneț*, Instituții procesuale reglementate de Protecția Codului de procedură civilă care asigură accesul liber la justiție, în R.R.D.P., nr. 2/2009; *M. Tabăreș*, *Drept procesual civil*, vol. I și II, Ed. Universul Juridic, București, 2013; *M. Tabăreș*, Principiul dreptului la un proces echitabil, în termen optim și previzibil, în lumina noului Cod de procedură civilă, în *Dreptul nr. 12/2010: C. Tătaru*, Contribuții jurisprudențiale la clarificarea conținutului prevederilor art. 6 paragraf 1 fraza 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la cerința soluționării litigiilor „într-un termen rezonabil”, în *Dreptul nr. 9/2000: M. Ursuța*, *Noul Cod de procedură civilă modificat*, Prezentare comparativă: Sinteză noutăților și reglementările anterioare, Ed. Universul Juridic, București, 2014; *M. Ursuța*, *Noul Cod de procedură civilă și Codul anterior*, Prezentare comparativă. Sinteză noutăților Codului de procedură civilă, Ed. Universul Juridic, București, 2012; *T. Vasilin*, Realizarea dreptului de apărare și unele probleme referitoare la exercitarea profesiei de avocat, în R.R.D., nr. 3/1971; *Al. Velescu*, Semnificația și rolul principiului procedural al nemijlocirii în soluționarea cauzelor civile, în R.R.D., nr. 10/1976; *Al. Velescu*, Disponibilitatea în dreptul procesual civil român, în R.R.D., nr. 9/1971; *Al. Velescu*, Contradictorialitatea – principiu fundamental al dreptului procesual civil, în R.R.D., nr. 7/1970; *Al. Velescu*, Publicitatea, oralitatea și folosirea limbii materne în procesul civil, în R.R.D., nr. 3/1971; *J. Vincent*, *S. Guinchard*, *Procedura civilă*, Dalloz, 1999; *L.A. Viorel*, *G. Viorel*, *Noul Cod de procedură civilă*, Vol. I, Fundamentele, Art. 1-248, Comentarii și explicații, Ed. C.H. Beck, București, 2012; *M. Voicu*, *Accesul liber la justiție*, în *Dreptul nr. 4/1997: M. Voicu*, Convenția europeană a drepturilor omului, Durata procedurii judiciare, în R.D.C., nr. 7-8/2001; *M. Voicu*, Convenția europeană a drepturilor omului, *Dreptul la un proces echitabil și la un tribunal imparțial*, în R.D.C., nr. 9/2001.

Codul de procedură civilă determină, pentru prima dată, într-un titlu preliminar, domeniul său de reglementare și principiile fundamentale ale procesului nostru civil. Reglementarea urmează modelul unor coduri moderne adoptate în diferite țări europene (a se vedea art. 1-24 C.proc.civ. francez, art. 52-58 C.proc.civ. elvețian, art. 50-73 C.proc.civ. luxemburghez și art. 19-27 C.proc.civ. al Republicii Moldova). **1**

Abordarea normativă menționată este binevenită, fiind de natură a contura domeniul de acțiune al Codului de procedură civilă și a determina principiile fundamentale ale procesului civil. În cadrul acestui comentariu general și preliminar se cuvine să fie formulate câteva precizări asupra principiilor fundamentale. **2**

Principiile fundamentale reprezintă reguli generale și esențiale ce determină structura procesului și guvernează întreaga activitate judiciară (a se vedea *I. Leș*, Tratat de drept procesual civil. Vol. I. Principii și instituții generale. Judecata în fața primei instanțe, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 48). Ele prezintă nu numai o importanță teoretică, ci și una de politică legislativă, precum și o importanță practică particulară. **3**

Din punct de vedere teoretic, principiile fundamentale contribuie la înțelegerea și interpretarea corectă a normelor procesuale (a se vedea, pentru detalii, *I. Leș*, în Tratat de drept procesual civil, Vol. I. Principii și instituții generale. Judecata în fața primei instanțe, p. 49-50; a se vedea și *M.N. Costin*, în Dicționar de procedură civilă de la A la Z, de *M.N. Costin, I. Leș, M.S. Minea, C.M. Costin, S. Spinei*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București 2020, p. 569). Ele sunt o expresie vie a spiritului juridic al unei națiuni, chiar „o componentă operațională a spiritului juridic însuși” (*P.J. Gridel*, La Cour de Cassation française et les principes généraux du droit privé, Dalloz nr. 3/7056 din 17 ianuarie 2002, p. 229). Principiile fundamentale trebuie să reprezinte spiritul unei legislații procesuale și să determine aplicarea exemplară a instituțiilor reglementate de Codul de procedură civilă. **4**

Principiile fundamentale orientează activitatea de elaborare a legislației procesuale în sensul promovării unor reglementări moderne. În ultimii ani acest deziderat se realizează cu tot mai mare dificultate, datorită „abuzului” de reglementare nu doar în spațiul dreptului substanțial, ci și al celui procesual civil. Principiile fundamentale sunt consacrate chiar în Constituție și în Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, astfel cum aceasta a fost modificată prin Legea nr. 207/2018. **5**

Unele dintre cele mai importante principii ale activității judiciare sunt consacrate și în art. 6 al Convenției europene a drepturilor omului, printre care evidențiem independența și imparțialitatea justiției, publicitatea dezbaterilor și dreptul la apărare (Convenția a fost semnată la 4 noiembrie 1950 și a intrat în vigoare la 3 septembrie 1953; a se vedea, pentru o tratare amplă a exigențelor impuse de convenția menționată, *Droit et pratique de la procédure civile*, sous la direction de *S. Guinchard*, Dalloz, 1999, p. 478-499; *S. Guinchard*, Vers une démocratie procédurale, în *Justice*. Ce qui a changé dans la justice depuis 20 ans, Dalloz, 1999, p. 100-109; a se vedea și *C. Turianu*, Contribuții jurisprudențiale la clarificarea conținutului prevederilor art. 6 parag. 1 fraza 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la cerința soluționării litigiilor „într-un termen rezonabil”, în *Dreptul* nr. 9/2000, p. 158-160; *I. Deleanu*, Tratat de procedură civilă, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 210-212). Textul menționat dispune că: „Orice persoană are dreptul să-i fie examinată cauza sa în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit de lege, care va decide asupra drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei **6**

acuzatii în materie penală îndreptată împotriva sa” (a se vedea, pentru amănunte *G. Antoniu*, Articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului. Implicații asupra legislației române, în *S.D.R.* nr. 3/1993, p. 257-270; *M. Voicu*, Accesul liber la justiție, în *Dreptul* nr. 4/1997, p. 8-15; *M. Voicu*, Convenția europeană a drepturilor omului. Durata procedurilor judiciare, în *R.D.C.* nr. 7-8/2001, p. 63-83; *M. Voicu*, Convenția europeană a drepturilor omului. Dreptul la un proces echitabil și la un tribunal imparțial, în *R.D.C.* nr. 9/2001, p. 41-51). În cele ce au precedat am subliniat doar câteva componente semnificative ale unor principii esențiale în realizarea unei justiții imparțiale (a se vedea, de asemenea, art. 10 din Declarația universală a drepturilor omului, precum și art. 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice). Codul de procedură civilă a preluat, în mod corespunzător, unele din principiile consacrate în documentele internaționale menționate.

7 Determinarea principiilor fundamentale a format întotdeauna un „teren” fragil, în care doctrina a enunțat, adeseori, principii parțial diferite. Dar, chiar și în plan doctrinar, o asemenea realitate a fost determinată de lipsa unor criterii generale care să permită o definire a principiilor fundamentale. Care este demarcația dintre un principiu fundamental, un principiu general și o regulă particulară de drept procesual civil? Răspunsul are în mod inevitabil o încărcătură subiectivă. Codul de procedură civilă se referă în Titlul preliminar la principiile fundamentale ale procesului civil și încearcă să le determine într-o manieră ce ne apare ca limitativă.

8 În opinia noastră pot avea caracterul unor principii fundamentale numai acele reguli care au, astfel cum am subliniat deja, un caracter esențial și care determină întreaga structură și fizionomie a procesului civil. De asemenea, nu putem face abstracție nici de constatarea unui reputat autor conform căreia „regulile diriguitoare ale procesului civil sunt, de fapt, drepturi fundamentale” (a se vedea *I. Deleanu*, Considerații generale și unele observații cu privire la Proiectul Codului de procedură civilă, în *R.R.D.P.* nr. 2/2009, p. 33). Ideea nu poate fi totuși generalizată. Vom observa în cele ce urmează că unele dintre principiile fundamentale consacrate de Codul de procedură civilă nu corespund exigențelor de a constitui reguli esențiale ale procesului civil. De altfel, și în doctrina franceză se remarcă că nu toate principiile fundamentale sunt de o importanță egală, ceea ce este valabil cu evidență și în dreptul nostru procesual (a se vedea *J. Heron*, *Droit judiciaire privé*, 3ème édition par Thierry Le Bars, Montchrestien, Paris, 2006, p. 194).

9 Pe de altă parte, unele dintre principiile procesului civil se constituie și în veritabile drepturi fundamentale, proclamante ca atare de Constituția României, dar și de unele documente juridice internaționale. În opinia unor autori drepturile fundamentale sunt definite și ca „drepturi elementare” (*C. Creifelds, Kl. Weber*, *Rechtsworterbuch*, 20 edition 2011, Munich Beck, d. Grundrechte, apud *S. Guinchard*, în *Droit processuel. Droits fondamentaux du procès*, p. 109). Drepturile fundamentale trebuie repute, în ultimă instanță, ca drepturi subiective, care astfel cum s-a remarcat în doctrina germană, nu trebuie înțelese ca „frazе programatice declaratorii” (a se vedea *Th. Mauns, G. Durig, R. Herzog ș.a.*, apud *S. Guinchard*, *Droit processuel. Droits fondamentaux du procès*, p. 110). Unele dintre aceste drepturi sunt proclamate și în Convenția europeană a drepturilor omului. Or, potrivit jurisprudenței CEDO, Convenția europeană reprezintă „un instrument constituțional de ordine publică” (decizia din 23 martie 1995 în cauza *Loizidou c. Turciei*, apud *S. Guinchard*, *Droit processuel. Droits fondamentaux du proces*, p. 166).

10 Drepturile convenționale la care ne referim sunt garantate și prin intermediul CEDO a cărei jurisprudență este extrem de bogată și adeseori relevantă, deși aceasta, astfel cum remarcă unul dintre cei mai prestigioși proceduriști contemporani, a fost folosită ca „o armă redutabilă” de natură a spori puterile Curții „asupra jurisdicțiilor și legislațiilor naționale” (*S. Guinchard*, *Droit processuel. Droits fondamentaux du procès*, p. 290). O atare realitate ni se pare și nouă

greu de contestat într-o epocă a globalizării în care interesele de ordin material depășesc orice alte priorități. Mărturisirea autorului evocat este însă una deosebit de relevantă cu atât mai mult cu cât ea aparține unuia dintre cei mai prestigioși proceduriști francezi ai ultimelor decenii.

Promovarea unor duble standarde la nivelul instanței europene a drepturilor omului și a altor organisme europene nu reprezintă decât expresia unei crize a Uniunii Europene și a unor abordări cu consecințe nefaste pentru destinul acesteia și a națiunilor ce o compun.

Capitolul I

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă

Art. 1. Obiectul și scopul Codului de procedură civilă

(1) Codul de procedură civilă, denumit în continuare *codul*, stabilește regulile de competență și de judecare a cauzelor civile, precum și cele de executare a hotărârilor instanțelor și a altor titluri executorii, în scopul îndeplinirii justiției în materie civilă.

(2) În îndeplinirea justiției, instanțele judecătorești îndeplinesc un serviciu de interes public, asigurând respectarea ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, aplicarea legii și garantarea supremației acesteia.

Corelații legislative: art. 20, art. 126, art. 148 din Constituție; art. 4, art. 5 C.civ.; art. 3, art. 4, art. 174, art. 541 alin. (1) C.proc.civ.

Comentariu

Sumar

1. Domeniul de reglementare	7
2. Rolul instanțelor judecătorești.....	8

1. Domeniul de reglementare. Primul articol al Codului de procedură civilă nu se limitează doar la determinarea domeniului său de reglementare, ci evocă și rolul instanțelor judecătorești în procesul de îndeplinire a justiției. Acest rol este subliniat în mod deosebit prin cel de-al doilea alineat al textului comentat.

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă este conturat prin sintagme de maximă generalitate, dar sugestive în a acoperi întreg „spațiul” de acțiune al noii reglementări procesuale. Observăm, în primul rând, că actualul Codul de procedură civilă se referă la reglementarea regulilor de competență fără nicio distincție. Prin urmare, sunt vizate de Codul de procedură civilă atât normele de competență generală, cât și cele de competență jurisdicțională. De asemenea, legiuitorul are în vedere nu doar regulile de distribuție a competenței între instanțele de același grad, cât și între instanțele de grad diferit.

Codul de procedură civilă se referă, într-o formulă de maximă generalitate, și la regulile „de judecare a cauzelor civile”. Sintagma folosită de legiuitor, în pofida generalității sale, este, fără îndoială, corectă și de natură a sugera incidența tuturor regulilor și normelor după care se procedează la soluționarea unui proces civil în cadrul tuturor fazelor și etapelor pe care acesta le poate parcurge, din momentul investirii instanței și până la pronunțarea unei hotărâri definitive. Din întreaga economie a Codului de procedură civilă rezultă însă că domeniul de acțiune al acestuia acoperă și regulile de procedură necontencioasă, regulile după care se soluționează

Art. 2

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă cererile arbitrale, precum și cele după care se soluționează unele cereri particulare prin care se urmărește îndreptarea, lămurirea sau completarea unei hotărâri judecătorești. În fine, în „spațiul” de acțiune al Codului de procedură civilă intră și regulile după care se procedează la executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii.

- 4 **2. Rolul instanțelor judecătorești.** Toate regulile enunțate se aplică, astfel cum se precizează în primul alineat al textului comentat, în scopul „înfăptuirii justiției în cauzele civile”. Așa fiind, este firească precizarea făcută în cel de-al doilea alineat, potrivit căreia în îndeplinirea justiției instanțele judecătorești îndeplinesc un „serviciu de interes public” și asigură „respectarea ordinii de drept, a libertăților fundamentale, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, aplicarea legii și garantarea supremației acesteia”.
- 5 Prima teză înscrisă în cel de-al doilea alineat al textului comentat promovează regula conform căreia justiția este un „serviciu de interes public” (a se vedea, pentru amănunte, *I. Deleanu*, Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 41). Se poate observa că legea vizează instanțele de judecată, și nu instanțele în general, soluție conformă cu art. 126 din Constituție, potrivit căruia justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege, respectiv judecătorii, tribunale și curți de apel. Drept urmare, alte organe cu atribuții jurisdicționale reprezentând o jurisdicție alternativă, spre exemplu cele arbitrale, îndeplinesc un serviciu de interes privat, astfel cum rezultă și din art. 541 alin. (1) C.proc.civ.
- 6 Ultima teză formulată în art. 1 alin. (2) C.proc.civ. impune instanțelor aplicarea legii și garantarea supremației acesteia. Există două excepții de la acest imperativ, consacrate în art. 20 și art. 148 din Constituție, în art. 4 și art. 5 C.civ., precum și în art. 3 și art. 4 C.proc.civ., excepții care impun aplicarea prioritară a tratatelor internaționale privitoare la drepturile omului, respectiv a dreptului Uniunii Europene, atunci când sunt în contradicție cu prevederile interne (*A.P. Dimitriu*, în *Gh. Piperea ș.a.*, Noul Cod de procedură civilă. Note. Corelații. Explicații, 2012, p. 2).

Art. 2. Aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă

(1) Dispozițiile prezentului cod constituie procedura de drept comun în materie civilă.

(2) De asemenea, dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare.

Corelații legislative: art. 631 alin. (2) C.proc.civ.

Comentariu

- 1 Codul de procedură civilă consacră, la fel ca și Codul de procedură civilă din 1865 (art. 721), principiul potrivit căruia dispozițiile sale constituie „procedura de drept comun în materie civilă”. O asemenea regulă are un caracter tradițional și este firească dată fiind particularitatea normelor procesuale, care implică și o uniformitate de reglementare. Specificitatea unor materii a făcut necesară și consacrarea unor reguli procedurale derogatorii de la dreptul comun. Acestea ocupă un segment relativ limitat al materiei procedurale.
- 2 Așa fiind, Codul de procedură civilă nu constituie singurul act normativ care consacră reguli cu caracter procedural. Norme cu caracter procedural se întâlnesc și în alte legi. Asemenea norme sunt cuprinse chiar în unele coduri ca, de exemplu, în Codul civil – Legea nr. 287/2009 (de pildă, în materie de tutelă, curatelă, în privința consiliului de familie, a apărării drepturilor nepatrimoniale, a nulității căsătoriei, a acțiunilor privind filiația, a adopției, a decăderii din

exercițiul drepturilor părintești, a divorțului, în materie de partaj, în materie de prescripție etc.) și în Codul muncii (art. 275).

De asemenea, norme cu caracter procedural întâlnim și în alte acte normative, cum ar fi: Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, Legea nr. 188/2000 privind executorii judecătorești, Legea dialogului social nr. 62/2011, Legea nr. 31/1990 a societăților etc. Numărul acestor legi este în realitate foarte mare, căci, adeseori, acte normative ce aparțin altor ramuri de drept și care conțin reglementări de drept material consacră și unele reguli particulare în materie procedurală.

Normele consacrate însă în Codul de procedură civilă constituie, astfel cum rezultă din textul comentat, dreptul comun în materie procedurală. Normele speciale, cuprinse în alte acte normative, se completează în mod corespunzător cu cele cuprinse în Codul de procedură civilă.

Vocația Codului de procedură civilă de a constitui dreptul procedural comun în materie civilă este recunoscută de un număr important de acte normative. Doar cu titlu de exemplu menționăm câteva dispoziții normative în acest sens. Astfel, potrivit art. 14 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată (M.Of. nr. 807 din 3 decembrie 2010), procedura jurisdicțională prevăzută de acest act normativ „se completează cu regulile procedurii civile, în măsura în care ele sunt compatibile cu natura procedurii în fața Curții Constituționale”. De asemenea, potrivit art. 216 din Legea dialogului social nr. 62/2011, dispozițiile acestei legi „referitoare la procedura de soluționare a conflictelor individuale de muncă se completează în mod corespunzător cu prevederile Codului de procedură civilă”. O dispoziție asemănătoare întâlnim și în art. 28 din Legea nr. 554/2004, text ce evocă completarea acestui act normativ cu dispozițiile Codului de procedură civilă „în măsura în care nu sunt incompatibile cu specificul raporturilor de putere dintre autoritățile publice, pe de o parte, și persoanele vătămate în drepturile sau interesele lor legitime, pe de altă parte”. În fine, o atare complinire cu normele Codului de procedură civilă este statuată și de art. 47 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor.

Practica judiciară a ilustrat și ea aplicabilitatea principiului comentat în unele cazuri particulare. Astfel, s-a decis că „acolo unde Codul de procedură fiscală nu dispune, se aplică prevederile Codului de procedură civilă, iar, la rândul lor, potrivit principiului că normele de procedură se întregesc cu normele de drept substanțial în materia respectivă, prevederile Codului de procedură civilă se întregesc cu acelea ale Codului civil. Dispozițiile Codului civil constituie drept comun în materiile de natură patrimonială, deci și pentru domeniul fiscal, ceea ce înseamnă că normele Codului civil reprezintă dreptul comun, aplicabil, în măsura compatibilității și în absența unor norme speciale exprese, și în materie fiscală, substanțială ori procedurală” (Trib. București, Secția a VIII-a conflicte de muncă și litigii de muncă, sentința civilă nr. 901/01.03.2004, cu un comentariu de C.-L. Popescu, în C.J. nr. 4/2004, p. 20).

Art. 3. Aplicarea prioritara a tratatelor internaționale privitoare la drepturile omului

(1) În materiile reglementate de prezentul cod, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile.

Corelații legislative: art. 6 din Convenție; art. 20 alin. (2) din Constituție; art. 4 C.civ.; art. 3, art. 6 C.proc.civ.

Sumar

1. Interpretarea dispozițiilor privind drepturile și libertățile persoanelor	10
2. Aplicarea prioritara a reglementărilor internaționale	10

- 1 **1. Interpretarea dispozițiilor privind drepturile și libertățile persoanelor.** Codul de procedură civilă consacră, în primul alineat al textului comentat, regula potrivit căreia în materiile reglementate de acesta dispozițiile privind „drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația universală a drepturilor omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte”. Soluția este inspirată din prevederile art. 20 alin. (2) din Constituția României [a se vedea, pentru amănunte, *I. Muraru, E.S. Tănăsescu* (coord.), *Constituția României. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 169-175], dar și din cele ale art. 4 C.civ. (Legea nr. 287/2009 privind Codul civil).
- 2 Interpretarea la care se referă textul este limitată însă la „drepturile și libertățile persoanelor”. Un număr relativ mare de norme cu caracter procedural au semnificații deosebite pentru drepturilor persoanelor implicate într-o procedură judiciară. De aceea, o atare prevedere legală va trebui respectată cu mare rigoare de instanțele noastre judecătorești. Caracterul imperativ al normei pe care o consacră textul comentat este evident.
- 3 De remarcat însă că legiuitorul impune ca interpretarea normelor procedurale să se realizeze în concordanță cu prevederile constituționale în materie. Dar acestea, la rândul lor, trebuie interpretate în concordanță cu „Declarația universală a drepturilor omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte”.
- 4 **2. Aplicarea prioritara a reglementărilor internaționale.** Și cel de-al doilea alineat al textului este inspirat din prevederile art. 20 alin. (2) din Constituția României. De altfel, acest alineat este o transpunere, în plan procesual, a regulii consacrate în art. 20 alin. (2) din Constituția României, consacrând preeminența normelor internaționale față de orice prevedere contrară din legislația internă.
- 5 În acest context, condiția preeminenței normelor internaționale față de cele naționale nu este o clauză de rezervă, ci una de privilegiu în favoarea titularului drepturilor sau al libertăților garantate prin Constituție și recunoscute prin Convenția europeană (*I. Deleanu*, *Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 45).
- 6 Atât în practica judiciară europeană, cât și în cea națională au fost pronunțate hotărâri cu privire la aplicarea cu prioritate a normelor internaționale. Astfel, s-a decis că judecătorul național are obligația de „a asigura efectul deplin al normelor acesteia (Convenției europene – *n.a.*), asigurându-le preeminența față de orice altă prevedere contrară din legislația națională, fără să fie nevoie să aștepte abrogarea acesteia de către legiuitor” [CEDO, *Dumitru Popescu c. România* (nr. 2), hotărârea din 26 aprilie 2007, M.Of. nr. 830 din 5 decembrie 2007]. De asemenea, practica judiciară națională a statuat că instanța de judecată este datoră să ignore deciziile Curții Constituționale în ipoteza în care acestea sunt în contradicție cu prevederile sau jurisprudența internațională referitoare la drepturile omului (Trib. Iași, Secția I civilă, sentința nr. 2789/14.12.2011, apud *A.P. Dimitriu*, în *Gh. Piperea ș.a.*, *Noul Cod de procedură civilă. Note. Corelații. Explicații*, 2012, p. 4).
- 7 Soluția trebuie privită și cu o anumită rezervă, pentru a nu încuraja abuzurile judecătorului în neaplicarea dreptului intern sub pretextul neconformității acestuia cu normele convenționale europene. De altfel, recent Comisia Europeană a precizat, într-un răspuns trimis Curții de Justiție a Uniunii Europene, că instanța supremă trebuie să respecte deciziile Curții Constituționale,

conform dreptului intern (Comisia europeană: instanța supremă din România trebuie să respecte deciziile C.C.R., <https://evz.ro/comisia-europeana-instanta-suprema-din-romania-trebuie-sa-respecte-deciziile-ccr.html>). O remarcă deosebit de interesantă a fost făcută de doctrina franceză. În acest sens s-a observat că practic Convenția europeană a drepturilor omului constituie „un formidabil instrument de putere în mâinile judecătorului francez de vreme ce ea este aplicabilă direct în dreptul francez, având în virtutea art. 55 din Constituție o autoritate superioară față de legile ordinare” (S. Guinchard, Droit processuel. Droits fondamentaux du proces, p. 294). Situația nu este diferită nici în dreptul nostru.

De remarcat însă că prioritatea reglementărilor internaționale este exclusă în cazul în care Codul de procedură civilă conține dispoziții mai favorabile. În acest sens, un exemplu edificator îl reprezintă reglementările cu privire la termenul în care trebuie judecate cauzele, respectiv art. 6 din Convenție, potrivit căruia instanțele trebuie să soluționeze cauzele într-un termen rezonabil, și art. 6 C.proc.civ., conform căruia procesul trebuie să se judece într-un termen optim și previzibil. Rezultă, în mod evident, că dintre aceste dispoziții cea prevăzută de Codul de procedură civilă este mai favorabilă.

Art. 4. Aplicarea prioritară a dreptului Uniunii Europene

În materiile reglementate de prezentul cod, normele obligatorii ale dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau de statutul părților.

Corelații legislative: art. 148 din Constituție; art. 5 C.civ.; art. 4 C.proc.civ.

Comentariu

Sumar

1. Prioritatea dreptului Uniunii Europene	11
2. Spre un drept procesual european	12

1. Prioritatea dreptului Uniunii Europene. Textul comentat vine să completeze prevederile art. 3 C.proc.civ. prin consacrarea priorității normelor obligatorii ale dreptului UE. Prioritatea este țărnută, astfel cum dispune textul comentat, la reglementările consacrate în Codul de procedură civilă. De asemenea, legiuitorul are în vedere doar posibilul conflict între normele consacrate de Cod și normele obligatorii ale dreptului UE.

Atât normele stipulate în tratatele constitutive ale UE, cât și normele stipulate în actele normative adoptate de instituțiile competente ale UE, respectiv în regulamente, directive și decizii, sunt obligatorii. Potrivit art. 288 TFUE, doar regulamentul este obligatoriu în toate elementele sale și cu caracter general, având o aplicare directă pentru fiecare stat membru, în timp ce directiva este obligatorie în privința scopului pe care îl indică, alegerea formei și mijloacelor necesare pentru obținerea rezultatului fixat fiind lăsată în competența autorităților naționale, iar decizia este obligatorie în toate elementele sale, însă are caracter individual, adresându-se unor destinatari individualizați sau determinabili.

Normele obligatorii ale UE se află într-o expansiune evidentă și ocupă spații tot mai întinse și în domeniul procedural. Grăitoare sunt în acest sens reglementările europene privitoare la somația de plată [Regulamentul (CE) nr. 1896/2006], soluționarea cererilor cu valoare redusă [Regulamentul (CE) nr. 861/2007], constituirea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate [Regulamentul (CE) nr. 805/2004], notificarea și comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială [Regulamentul (CE)

Art. 5

Domeniul de reglementare al Codului de procedură civilă nr. 1348/2000] și competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [Regulamentul (UE) nr. 1215/2012].

- 4 Principiul enunțat de art. 4 C.proc.civ. este aplicabil „indiferent de calitatea sau statutul părților”. Aceasta înseamnă că prioritatea dreptului Uniunii Europene este necondiționată, calitatea sau statutul părților implicate în procedura judiciară fiind irelevante. Mai precizăm că textul comentat este inspirat din art. 148 din Constituție și din art. 5 C.civ. (Legea nr. 287/2009).
- 5 Necesitatea aplicării cu prioritate a dreptului Uniunii Europene a fost remarcată de jurisprudență chiar înainte de adoptarea Codului de procedură civilă. În acest sens, s-a subliniat de instanța supremă că „judecătorul național, devenit, după 1 ianuarie 2007, judecător comunitar, este obligat să aplice direct dreptul comunitar, dacă se constată incompatibilitatea dreptului național cu acesta, în virtutea principiilor efectului direct al dreptului comunitar și al supremației acestuia” (I.C.C.J., Secția civilă și de proprietate intelectuală, decizia nr. 2119/2008, B.J.C.D. 2008, p. 293). Instanța noastră supremă a mai remarcat, într-o altă decizie, că instanțele de judecată sunt îndreptățite să aplice direct normele Convenției europene a drepturilor omului, în situația existenței unei neconcordanțe ori incompatibilități dintre norma legală din dreptul intern și dispozițiile Convenției (I.C.C.J., Secția I civilă, decizia nr. 919/2017, www.juridice.ro).
- 6 **2. Spre un drept procesual european.** Toate aceste reglementări procesuale, la care se adaugă multe altele, ne determină să reflectăm asupra constituirii treptate a unui veritabil drept procesual european (a se vedea *I. Leș*, Implicațiile europenizării și internaționalizării dreptului procesual civil, Acta Universitatis „Lucian Blaga”, Jurisprudentia nr. 1-2/2007, p. 2-3). De aceea, în mod firesc, dreptul românesc nu poate face abstracție de dreptul Uniunii Europene, cu atât mai mult cu cât art. 11 alin. (2) din Constituție prevede în mod expres că „tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern”, iar în doctrină normele europene au fost considerate ca făcând parte din dreptul național, având aplicare directă, imediată și cu prioritate, în raport cu natura, sursa și obiectul acestora (*I. Deleanu*, Noul Cod de procedură civilă. Comentarii pe articole, vol. I, 2013, p. 47).
- 7 În urmă cu aproape trei decenii Comisia europeană a promovat o inițiativă de pregătire a unei Directive asupra armonizării dreptului judiciar. În acest scop a fost numită o Comisie, intitulată „Comisia Codului judiciar european”, sub conducerea profesorului Marcel Strom de la Universitatea din Gand. Proiectul nu a fost însă finalizat până la această dată, iar perspectivele nu par unele foarte apropiate. Un rol important în armonizarea procedurii civile la nivel european revine și Comisiei europene pentru eficientizarea justiției. În acest context, menționăm și adoptarea unui Cod mondial al executării silite, elaborat, în anul 2015, de Institutul internațional de procedură civilă, care funcționează sub egida Uniunii Internaționale a Executorilor Judecătorești.

Capitolul II

Principiile fundamentale ale procesului civil

Art. 5. Îndatoriri privind primirea și soluționarea cererilor

(1) Judecătorii au îndatorirea să primească și să soluționeze orice cerere de competență instanțelor judecătorești, potrivit legii.

(2) Niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă.

(3) În cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare,

ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității.

(4) Este interzis judecătorului să stabilească dispoziții general obligatorii prin hotărârile pe care le pronunță în cauzele ce îi sunt supuse judecării.

Corelații legislative: art. 6 din Convenție; art. 91 alin. (1) din Legea nr. 303/2004; art. 6, art. 7 alin. (2), art. 22 alin. (7), art. 130 alin. (2), art. 131 C.proc.civ.

Comentariu

Sumar

1. Primirea și soluționarea cererilor	13
2. Aplicarea uzanțelor și a principiilor generale ale dreptului.....	13
3. Dispoziții general obligatorii.....	14

1. Primirea și soluționarea cererilor. Codul de procedură civilă consacră, în art. 5, îndatoriri importante ale judecătorului, pe care legea le ridică la rangul unui principiu fundamental. Prima teză formulată de art. 5 alin. (1) C.proc.civ. are ca obiect o obligație elementară a judecătorului, anume aceea de a primi și soluționa orice cerere de competență instanței. Astfel, textul prevede condiția *sine qua non* a primirii cererii, respectiv a înregistrării acesteia, pentru ca judecătorul să verifice și să stabilească dacă instanța sesizată este competentă să judece cauza, conform art. 131 C.proc.civ. De asemenea, art. 130 alin. (2) C.proc.civ. prevede posibilitatea invocării excepției de necompetență generală a instanțelor judecătorești în orice stare a pricinii.

Îndatorirea de a soluționa orice cerere, ce cade în competența instanțelor judecătorești, ține și de statutul judecătorului. De altfel, în acest sens art. 91 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor dispune că: „Judecătorii și procurorii sunt obligați să rezolve lucrările în termenele stabilite și să soluționeze cauzele în termen rezonabil (...)”.

Consacrarea unei obligații elementare a judecătorului ne apare ca fiind cel puțin discutabilă. Iar aceasta cu atât mai mult cu cât o atare obligație este implicată de cel puțin alte trei principii fundamentale: principiul dreptului la un proces echitabil, principiul liberului acces la justiție și principiul legalității. Într-adevăr, art. 6 din Convenție, art. 21 din Constituție și art. 6 C.proc.civ. consacră dreptul fiecărei persoane la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în termen optim și previzibil, precum și dreptul de acces la justiție. Or, un asemenea drept implică în mod inevitabil și o obligație corelativă a judecătorului. De asemenea, potrivit art. 7 alin. (2) C.proc.civ., judecătorul are îndatorirea de a asigura respectarea dispozițiilor legii privind realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părților din proces. De altfel, textul comentat mai precizează, în cel de-al doilea alineat, că niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă.

2. Aplicarea uzanțelor și a principiilor generale ale dreptului. Cel de-al treilea alineat al textului comentat a fost introdus în Cod prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă. Principiile pe care le statuează textul nu sunt cu totul inedite, întrucât apelul la analogia legii și la aplicarea principiilor generale ale dreptului a fost admisă în mod tradițional în dreptul românesc.

Iar o atare soluție are multiple justificări și care se întemeiază, în esență, pe imposibilitatea legiuitorului de a prevedea toate schimbările sociale ce ar putea interveni după adoptarea unei legi. În urmă cu mai bine de două secole, Jean-Étienne-Marie Portalis observa, în Discursul său preliminar la primul cod civil francez din anul 1801, că: „Un code, quelque complet qu'il puisse paraître, n'est pas plutôt achevé, que mille question inattendues viennent s'offrir aux

magis-trats. Car les lois une fois rédigées demeurent telles qu'elles ont été écrites. Les hommes, au contraire, ne se reposent jamais; ils agissent toujours; et ce mouvement, qui ne s'arrête pas, et dont les effets sont diversement modifiés par les circonstances, produit, à chaque instant, quelque combinaison nouvelle, quelque nouveau fait, quelque résultat nouveau". O atare realitate este de necontestat și în dreptul contemporan și reprezintă una dintre rațiunile supreme ale textului comentat. Prin urmare și în materie procedurală, justificarea actualei reglementări rămâne aceeași ca și în dreptul civil.

- 6 Poate surprinde doar prevalența pe care textul o induce cu privire la unele din regulile pe care le impune judecătorului. Ipoteza pe care o consacră textul este aceea a aplicării subsidiare a regulilor pe care le prescrie în cazul în care diferendul nu poate fi soluționat „nici în baza legii, nici a uzanțelor”. Într-o asemenea împrejurare, legea impune aplicarea dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, iar în lipsa lor, judecătorul este chemat să judece în baza „principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia (cauzei – *n.a.*) și ținând seama de cerințele echității”. Prevederi asemănătoare regăsim și în art. 22 alin. (7) C.proc.civ., potrivit căruia judecătorul va ține seama de principiile generale ale dreptului, de cerințele echității și de buna-credință ori de câte ori legea îi rezervă judecătorului puterea de apreciere sau îi cere să țină seama de toate circumstanțele cauzei.
- 7 În opinia noastră, textul comentat impune și o ordine de prioritate în privința regulilor subsidiare pe care le consacră. Situarea uzanțelor în planul secund al aplicării „legii”, iar a principiilor generale de drept într-o poziție subordonată ne apare însă cel puțin discutabilă (a se vedea *I. Leș*, în *Tratat de drept procesual civil*, vol. I, p. 50). Totuși se poate observa că, potrivit art. 1 alin. (1) C.civ., sunt izvoare ale dreptului civil „legea, uzanțele și principiile generale ale dreptului”. De asemenea, potrivit celui de-al doilea alineat al aceleiași text din Codul civil, în „cazurile neprevăzute de lege se aplică uzanțele, iar în lipsa acestora, dispozițiile legale privitoare la situații asemănătoare, iar când nu există asemenea dispoziții, principiile generale ale dreptului”. Textul comentat a preluat aceste prevederi din Codul civil.
- 8 Trebuie să recunoaștem însă că în materia procedurii civile este greu de imaginat existența unor reglementări care să impună aplicarea unor „uzanțe procedurale”. De altfel, textul analizat nici nu precizează despre ce uzanțe este vorba, despre „uzanțe civile” sau „uzanțe procedurale”. Dacă este vorba de cele dintâi, astfel cum și presupunem, nu vedem rostul acestei reglementări, de vreme ce o asemenea soluție a fost consacrată anterior prin art. 1 C.civ. (*I. Leș*, *Tratat de drept procesual civil*, vol. I, 2014, p. 50).
- 9 În doctrină s-a exprimat opinia conform căreia, în contextul prevederilor generale ale art. 5 alin. (3) C.proc.civ., judecătorul va fi nevoit să judece în baza principiilor generale ale dreptului, recurgând la procedeele interpretării logice, gramaticale și sistematice, având în vedere toate circumstanțele cauzei și ținând cont de cerințele echității, fără însă a soluționa cauza exclusiv pe baza acestor cerințe [a se vedea *I. Deleanu*, *Eseu privind accesul la justiție în lumina art. 5 din Codul de procedură civilă*, în *Dreptul* nr. 10/2013, p. 19-31; a se vedea, de asemenea, pentru unele detalii, *I. Deleanu*, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, 2013, p. 207-210 și *V.M. Ciobanu, M. Nicolae* (coord.), op. cit., vol. I, 2016, p. 12].
- 10 **3. Dispoziții general obligatorii.** Teza înscrisă în cel de-al doilea alineat al textului comentat este inspirată de Codul civil din 1864 (art. 3), dar și de art. 4 alin. (2) din Legea nr. 303/2004. Art. 3 C.civ. din 1864 statua însă că judecătorul care își încalcă obligația elementară de a judeca cauza ce-i este supusă spre soluționare se face vinovat de denegare de dreptate. Această formulă este folosită și în prezent în alte legislații procesuale (art. 5 din Codul judiciar belgian). Formula era semnificativă spre a enunța principiul răspunderii juridice a judecătorului în cazul refuzului de a soluționa o cauză civilă concretă. Refuzul

judecătorului poate antrenă și în lumina legislației actuale răspunderea juridică a judecătorului: disciplinară sau chiar penală.

Soluția prevăzută de cel de-al doilea alineat al textului comentat este inspirată și din alte 11 legislații procesuale, cum este cazul celei belgiene (art. 6 din Codul judiciar belgian). Care este semnificația juridică a regulii consacrate în acest text? Este îndeobște admis în dreptul procesual civil contemporan că hotărârea judecătorească produce efecte obligatorii numai față de părțile implicate în procedura judiciară și în raport cu care au fost observate toate garanțiile procesuale. În acest sens, art. 435 alin. (1) C.proc.civ. prevede că hotărârea este obligatorie și produce efecte numai între părți și succesorii acestora. În vederea asigurării principiului separației puterilor în stat, Codul de procedură civilă statuează în art. 488 alin. (1) pct. 4 dispoziția conform căreia depășirea atribuțiilor puterii judecătorești constituie motiv de casare a hotărârii. Pe de altă parte, principiul separației puterilor în stat îi obligă pe judecători să acționeze numai în limitele atribuțiilor conferite de lege, fără a se putea substitui forului legislativ, adoptând măsuri cu caracter general obligatoriu. O atare putere este rezervată de legea fundamentală, astfel cum este și firesc, doar legiuitorului.

Principiul evocat de text a fost subliniat într-o formulare foarte semnificativă și de către 12 Portalis, în Discursul său preliminar asupra primului Cod civil francez. Acesta remarcă că: „Une loi est un acte de souveraineté, une décision n'est qu'un acte de juridiction ou de magistrature.

Or le juge deviendra législateur, s'il pouvait, par des règlements, statuer sur les questions 13 qui s'offrent à son tribunal. Un jugement ne lie que les parties entre lesquelles il intervient. Un règlement lierait tous les justiciables et le tribunal lui-même”. Un adevăr care își vadește consistența și valoarea sa incontestabilă și după două secole de la adoptarea marelui Cod civil francez și a cărui spirit va dăinui încă multă vreme.

De la principiul relativității lucrului judecat există și unele excepții semnificative, în 14 special în materia contenciosului constituțional și administrativ, împrejurare ce a ocazionat și exprimarea opiniei potrivit căreia asemenea dispoziții procedurale sunt inutile (a se vedea *B. Diamant*, *Observații și propuneri cu privire la proiectul Noului Cod de procedură civilă*, în C.J. nr. 1/2009, p. 55). Astfel, Codul de procedură civilă consacră două excepții potrivit cărora anumite hotărâri pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție sunt obligatorii pentru instanțele judecătorești, respectiv deciziile date în recursul în interesul legii [art. 517 alin. (4) C.proc.civ.] și hotărârile prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept [art. 521 alin. (3) C.proc.civ.]. De asemenea, atât hotărârile judecătorești definitive prin care s-a anulat în tot sau în parte un act administrativ cu caracter normativ, conform art. 23 din Legea nr. 554/2004, cât și deciziile Curții Constituționale de admitere a excepțiilor de neconstituționalitate, potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor, constituind veritabile excepții de la prevederile celui de-al patrulea alineat al art. 5 C.proc.civ.

Art. 6. Dreptul la un proces echitabil, în termen optim și previzibil

(1) Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în termen optim și previzibil, de către o instanță independentă, imparțială și stabilă de lege. În acest scop, instanța este datoră să dispună toate măsurile permise de lege și să asigure desfășurarea cu celeritate a judecății.

(2) Dispozițiile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și în faza executării silite.

Corelații legislative: art. 6 parag. 1 din Convenție; art. 21 alin. (3) din Constituție; art. 212 alin. (1) din Legea nr. 62/2011, republicată; art. 271 alin. (1) C.muncii; art. 21 alin. (3), art. 238 alin. (1), art. 241 alin. (1) teza I C.proc.civ.